

# LIKTA HARTA

## IEVADS

Informācijas sabiedrības attīstībai Latvijā un visā pasaulē ir izšķiroša loma konkurētspējīgas, inovatīvas un labklājīgas sabiedrības attīstības nodrošināšanā. 2003.gadā notika pirmais Pasaules informācijas sabiedrības samits, kā rezultātā tika pieņemta Deklarācija un Rīcības plāns, kas uzsver nepieciešamību pasaulē veicināt tādu sabiedrību attīstību, kuras viena no vienojošajām vērtībām ir informācija un zināšanas – prasme informāciju iegūt, apjēgt, izmantot un radīt. Rezultātā, lai sabiedrība varētu attīstīties, zināšanas kļūst par nozīmīgāko ražošanas faktoru un konkurētspējas nodrošinātāju. Taču pāreja uz informācijas sabiedrību arī rada vairākus būtiskus izaicinājumus attiecībā uz nepieciešamo zināšanu un prasmju pieejamību, kompetenču attīstību, vienlīdzīgu pamatiespēju radīšanu visiem, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pārdomātu pielietošanu.

Apzinoties, ka ceļā uz informācijas sabiedrības attīstību augsta līmeņa e-prasmes kļūst par nozīmīgu darba tirgus prasību, un ņemot vērā, ka kopš 2000.gada IKT darbaspēks Eiropas Savienības valstīs ir pastāvīgi pieaudzis un desmit gadu laikā gandrīz divkāršojies, Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija (LIKTA) izvirza mērķi **attīstīt un efektivizēt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju vidi Latvijā, veicinot informācijas sabiedrības attīstību Latvijā un nodrošinot Latvijas konkurētspēju starptautiskā līmenī.**

Saskaņā ar ES pētījumiem sagaidāms, ka 2015.gadā 90% visu darba vietu ikvienā nozarē pieprasīs tehniskās iemaņas, tai skaitā e-prasmes, taču tajā pašā laikā aizvien pieaug IKT profesionāļu trūkums Eiropā, kas 2015.gadā radīs 700 000 speciālistu iztrūkumu.

IKT nozare Eiropā jau pašlaik nodarbina 5,8 miljonus iedzīvotāju, rada 502 500 miljonu eiro pievienoto vērtību (EUROSTAT 2011) un tieši atbildīga par 5% Eiropas IKP (ikgadēji 660 miljardu eiro). Latvijā IKT nozare ar ievērojami mazākiem ieguldījumiem veido gandrīz 4% no valsts IKP, nodrošina vairāk nekā 20 000 darba vietu (LR VID, 2011) un rada 406 milj. latu pievienoto vērtību (LR CSP, 2010). **Mērķtiecīgs darbs IKT attīstībā ir ātrākais ceļš uz pilsoņu un valsts labklājību un konkurētspēju tirgū. Efektīvas un konkurētspējīgas IKT vides attīstīšana Latvijā sniegs ieguldījumu arī kopējā produktivitātes izaugsmē gan nepastarpināti no IKT nozares, gan no tiešajām IKT investīcijām.**

## MĒRĶIS

Šī Harta ir dokuments, kas palīdzēs koncentrēties uz būtiskākajiem virzieniem efektīvākas atdeves sasniegšanai. Hartas mērķis ir **noteikt skaidrus un izmērāmus uzdevumus pārdomātai IKT integrācijai modernas informācijas sabiedrības izveidei Latvijā, nosakot 6 mērķa virzienus un īstenošanas termiņu – 5 gadi.** Mērīšanas metode termiņa beigās būs izvirzīto uzdevumu ieviešana. Šī Harta neizslēdz LIKTA deklarācijas nacionālās konkurētspējas uzlabošanai Latvijā un LIKTA rīcības plāna 2012 noteiktās vadlīnijas un kalpos kā kopējās stratēģijas papildinājums.

LIKTA apņemas, izmantojot savus resursus un labo gribu, sadarboties ar valsti un citiem partneriem, lai uzlabotu sabiedrības dzīves kvalitāti, nodrošinot vienkāršāku piekļuvi sabiedriskajiem pakalpojumiem, efektīvāku valsts pārvaldi un uzņēmējdarbības vidi, praktiskāku mācību procesu, labāku veselības aprūpi un kvalitatīvus mūžizglītības procesus, kā arī ērti pieejamas kultūras mantojuma vērtības.

Turklāt IKT attīstība veicinās nodarbinātību un iedzīvotāju adaptācijas spējas, aktīvu pilsonisku līdzdalību un sociālo iekļaušanos, personīgo pašpilnveidi katrā dzīves posmā, kā arī var būtiski atvieglot pakalpojumu pieejamību un dzīves kvalitāti cilvēkiem ar kustību vai citiem veselības traucējumiem, un veicināt latviešu un krievu kopienas iedzīvotāju savstarpējo integrāciju un kultūras attīstību.

LIKTA aicina Hartu parakstīt valsti, atbildīgās valsts institūcijas, kā arī nozares uzņēmumus, NVO un citas organizācijas, lai kopīgi attīstītu konkurētspējīgu IKT vidi Latvijā.

## 1. APRĪKOTS E-PILSONIS

Izmantojot digitālās tehnoloģijas, Latvijā jāveido tāda e-vide, kurā iedzīvotāji var izmantot visus tos pašus pakalpojumus, ko reālajā vidē, samazinot birokrātisko slogu un administratīvos procesus, tādēļ pārdomāti un sabalansēti visā Latvijas teritorijā jāievieš un jāattīsta:

- Katra iedzīvotāja e-identitāte, kuras pamatā ir elektroniskā identifikācijas karte (eID) ar elektronisko parakstu (e-paraksts);
- Elektroniskā pasta adrese jebkuram pilsonim (e-adrese), kurš to vēlēties, un iespēja izmantot visdažādākos e-saziņas kanālus;
- Plašāka pieejamība digitālajām iekārtām jeb e-iekārtām (datori, viedtālruni).

## 2. GUDRS E-PILSONIS

Lai sabiedrība spētu izmantot e-vides infrastruktūru un tās nodrošinātās priekšrocības, tai jāprot tās lietot, tādēļ ir jāveicina visas sabiedrības datorprasmju attīstīšana un jānodrošina:

- Interaktīvs un mūsdienīgs mācību process skolās un citās izglītības iestādēs mūža garumā, kas veicina informācijas un zināšanu prasmju un kompetenču attīstību;
- Informātikas stundu satura nomaiņa, iekļaujot skolēniem praktiski pielietojamas prasmes, un to pasniegšanas uzsākšana pēc iespējas ātrāk, atbilstoši skolēna vecumposmam un mācību programmai;
- Digitālo mācību materiālu izstrāde un brīva pieejamība, tai skaitā drukāto mācību materiālu aizvietošana ar elektroniskajām lasīšanas iekārtām – katram skolēnam pa e-grāmatai;
- Augstākās un profesionālās izglītības iestāžu ciešāka sadarbība ar nozares asociācijām, lai gatavotu kvalificētus IKT speciālistus;
- Daudzveidīga digitālā satura radīšana un piemērošana izglītības un pētniecības vajadzībām latviešu valodā;
- Plašas sabiedrības izglītošana par e-pakalpojumu iespējām, lai mazinātu digitālo plaisu.

## 3. MODERNĀKĀ E-PĀRVALDE EIROPĀ

Moderna e-pārvalde paredz informācijas sabiedrības pakalpojumu pieejamību ikvienam, tai skaitā tiem iedzīvotājiem, kuri ikdienā nelieto modernās tehnoloģijas. Efektīvu valsts un pašvaldību e-pārvaldi spēs nodrošināt tādi e-pakalpojumi, kuri ir savstarpēji integrēti un intuitīvi lietojami:

- Publiskās informācijas atkalizmantošana un e-deklarēšana jeb iespēja veikt deklarāciju un citu valsts pieprasīto veidlapu iesniegšanu elektroniski, saņemot valsts reģistros un informācijas sistēmās jau pieejamo informāciju apkopotā veidā;
- E-iekirkumi – iespēja uzņēmējiem vienkāršāk piedalīties publiskajos iepirkumos, iesniedzot piedāvājumus elektroniski;
- E-demokrātijas iespēju attīstīšana ar tiešās demokrātijas elementiem, tādā veidā paplašināti iesaistot iedzīvotājus lēmumu pieņemšanā ar būtiski zemākām izmaksām;
- *Open data* jeb atvērto datu izmantošana gan paplašinot e-pakalpojumu klāstu iedzīvotājiem, gan sekmējot jaunas uzņēmējdarbības uzsākšanu, izstrādājot jaunus pakalpojumus, kas bāzēti uz atvērto datu apstrādi;
- 90% bezpapīra dokumentu aprīte piecu gadu laikā;
- Publiskā un privātā partnerība (PPP) – publiskā (sabiedriskā) un privātā sektora sadarbība sabiedrībai svarīgu projektu realizācijai, kas publiskā sektora ierobežoto resursu dēļ citādi nav īstenojami vai kuru īstenošana būtu apgrūtināta.

#### 4. KONKURĒTSPĒJĪGA UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDE

Sakārtotas un efektīvas IKT veido infrastruktūras vidi, kurā uzņēmēji tiek atbrīvoti no nelietderīgas resursu izmantošanas, tādējādi veicinot darba ražīgumu, konkurētspēju, eksportspējas pieaugumu un pienesumu valsts budžetam, tādēļ LIKTA ierosina:

- Nodokļu atlaides tiem uzņēmumiem, kuri veic investīcijas IKT sistēmu ieviešanā un attīstībā savā uzņēmumā;
- Valsts atbalstu visaugstākajā pārvaldes līmenī jaunu, inovatīvu un uz IKT orientētu uzņēmumu izveidei (*start-up*), kas veicinās jaunu darba vietu radīšanu un darbaspēka piesaisti;
- Izglītības programmu mazo un mikro uzņēmumu (MMU) IKT zināšanu un prasmju apgūšanai un paaugstināšanai;
- IKT infrastruktūras attīstību un nodrošinājumu labvēlīgai uzņēmējdarbības videi;
- IKT izmantošanu dažādu nozaru uzņēmumos, kas ļauj veicināt eksporta iespējas un konkurētspēju.

#### 5. AKTĪVA LABKLĀJĪBA

Lai veicinātu iekļaujošas sabiedrības principu attīstību arī e-vidē, ir jāveicina IKT kā atbalsta instrumenti dzīves kvalitātes uzlabošanai visās dzīves jomās no bērnības līdz vecumam (*ageing well*), tai skaitā nodrošinot veselības aprūpes jomas datu pieejamību un nezūdamību, kā arī mūžizglītības iespējas. Tādēļ ir jāveic:

- Vienotas pacientu datu bāzes izveide un vienota elektroniskā veselības karte, nodrošinot veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem pieeju pacienta veselības aprūpes datiem, kā arī brīvu pacientu pieeju saviem datiem;
- E-receptes ieviešana, kura padarītu pārskatāmāku recepšu aprites procesu, izveidojot savstarpējo elektronisko informācijas apriti starp procesā iesaistītajiem – ārstiem, aptiekām, pacientiem, apdrošinātājiem un citām institūcijām;
- Attālinātas aprūpes IKT infrastruktūras izveide, lai Latvijā varētu sniegt un saņemt veselības un sociālās aprūpes pakalpojumus gadījumos, kad šo pakalpojumu sniedzējs un to saņēmējs atrodas dažādās vietās;
- Mūžizglītības iespēju paplašināšana, izmantojot IKT, tādējādi vairojot iespējas ikvienam sabiedrības loceklim paaugstināt savu kvalifikāciju vai iegūt citu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām, savām interesēm un vajadzībām.

#### 6. VIENKĀRŠI SASNIEDZAMS KULTŪRAS MANTOJUMS

Digitālās tehnoloģijas var veicināt nacionālās pašapziņas palielināšanos, kultūras attīstību un Latvijas kultūras mantojuma apzināšanu un popularizēšanu gan Latvijā, gan ārpus Latvijas, kā arī kultūras mantojuma izmantošanu izglītībā un izpētē, tādēļ LIKTA ierosina:

- Ikvienam cilvēkam Latvijā un ārpus tās robežām padarīt kultūras mantojuma vērtības pieejamas elektroniskā vidē (digitālā bibliotēka, e-muzejs, e-arhīvs);
- Nodrošināt pilnvērtīgu latviešu valodas attīstību un kopšanu e-vidē;
- Vairojot latviešu valodā jaunizdoto grāmatu izdošanu arī e-grāmatu formātā, kas samazinātu ražošanas izmaksas un nodrošinās to pieejamību arī ārzemēs dzīvojošajiem Latvijas pilsoņiem.